

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

مدرسه علمیه کوثر
شهرستان قزوین

پایان نامه سطح دو (کارشناسی)

آسیب‌شناسی عزاداری امام حسین (علیه السلام)

استاد راهنما:

جناب آقای امید نوبخت

استاد داور:

جناب آقای سلطان محمدی

محقق:

سیده زهره جوادی

بهار ۱۳۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسمہ تعالیٰ

تحقیق پایانی با موضوع:

کہ توسط سرکار خانم:

برای دریافت دانشنامہ سطح دو (کارشناسی) تدوین شدہ است، توسط ہیأت داوران مورد

ارزیابی قرار گرفتہ و در تاریخ / / ۱۳، با کسب رتبہ

پذیرفتہ شدہ است.

استاد راهنما:

استاد داور:

مدرسہ علمیہ:

شہرستان:

امضای مدیر و مہر مدرسہ

حمد و سپاس

ستایش فدایی را سزااست که جز به فضل و رحمتش به چیزی امیدوار
نیستم و از غیر عدل و دادش از چیزی نمی‌ترسم و جز به قول و کتاب و می
او به چیزی اعتماد ندارم و جز به رشته اخلاص و محبت او به چیزی چنگ
نزنم، به تو پناه می‌برم ای فدای صامب عفو و فشنودی از ظلم و تعدی
خلق و از تخییرات و حوادث روزگار، و از تو درخواست می‌کنم در ظلمی که
به بندگان تو کردم و بر حق که بر من دارند که به لطف و مرحمت ادا
فرمایی و آن بنده را که بر او ستم کرده‌ام هرگونه خواهی از من راضی
گردانی و مرا از جانب خود رحمتی بی‌مد عطا کنی که آمرزش تو را نقصان
و بفشش تو را زیان نرساند، ای مهربان‌ترین مهربان.

تقدیم به

با نهایت خلوص و احترام، این نوشتار را تقدیم می‌کنم به:

یاران باوفای امام حسین (علیه السلام) که در نثار جان بر یکدیگر پیشی گرفتند و راه و رسم وفاداری را جاودان ساختند؛

به عالمانی که در شرایط سخت و دشوار ممنوعیت عزاداری حسینی برای زنده نگه داشتن مشعل عاشورا و نام و یاد اهل بیت متحمل اذیت‌ها شدند؛

به فقیهان تحریف‌ستیز و عاشورا پژوهان درد آشنا که بیانگر اهداف والای حسینی اند؛

به خردورزانی که در برابر خرافه‌ها و خردستیزی‌ها ایستادند و از هیچ‌گونه فداکاری و جانبازی مضایقه نمی‌کنند.

و در آخر تقدیم به پیام‌آور صلح و دوستی و منجی بشریت «مهدی موعود (عج)» که جهان در انتظار عدل اوست.

نتیجه

آن چه به عنوان نتیجه از پژوهش می‌توان گفت، این است که عزاداری، امری مدنی و دینی و اجتماعی است که همانند دیگر امور این‌چنینی نیازمند پویایی برای رشد و توسعه و ماندگاری است و گرنه به ورطه نابودی و انحطاط و آسیب کشیده می‌شود؛ برای روزآمدسازی فرهنگ عاشورا و عزاداری و کارآمدسازی آن در جامعه کنونی، نیازمند حرکت اساسی و روش‌مند مبتنی بر آموزش‌ها و دانش‌های لازم می‌باشیم.

باید با تفسیرهای متّفن و در عین حال بکر و نو از اندیشه‌های مرتبط با قیام عاشورا، راه را برای ورود روش‌های نامناسب و تحریف‌ها مسدود سازیم. نمی‌توان در حالت رکود و ایستایی به سر برد و هیچ حرکت و ابتکاری نشان نداد و برای درک مسایل نو و پاسخ به آنها هیچ تلاشی نکرد، بلکه باید فعالانه و مبتکرانه در جهت شناخت دقیق سنّت‌ها و فهم درست منطق زمانه و خواست عمومی، در این عرصه، عالمانه، گام‌هایی نو، مناسب و مبتکرانه برداریم.

پیشنهادهات

با توجه به تحقیق حاضر برای آسیب‌زدایی از فرهنگ عاشورا پیشنهاد می‌شود:

- ۱- نخستین گامی که می‌توان در راه گسترش فرهنگ عزاداری عاشورا برداشت، آن است که برنامه‌های آموزشی صحیح برای غنا بخشیدن به آن و تصحیح روند نابسامانی‌ها و ناهنجاری تدارک ببینیم. برنامه‌های آموزشی نباید کسل‌کننده باشند. برای مثال می‌توان جلسات پرسش و پاسخ فعالانه با حضور کارشناسان مجرب ترتیب داد تا در آنها جوانان پرسشگر، سؤال‌هایی که در زمینه‌های مختلف عزاداری دارند از کارشناسان بپرسند.
- ۲- برای علاقه‌مند کردن جوانان به فرهنگ عزاداری عاشورا می‌توان کلاس‌های آموزش مداحی ترتیب داد؛ البته به شرط این که آموزش‌ها حساب شده، به دور از آموزش‌های نادرست و دربردارنده همه ابعاد طراحی باشد.
- ۳- تدارک برنامه‌های تبلیغاتی از دیگر راه‌کارهای پیش رو به شمار می‌آید. در این زمینه برنامه دعوت از سخنرانانی که هم‌سازی بیش‌تری با جوانان مشتاق عزاداری دارند مطلوب‌تر به نظر می‌رسد؛ کارشناسان و سخنرانانی که مطالب را با استدلال بیان می‌کنند.

فهرست منابع

* قرآن کریم.

* دشتی، محمد: ترجمه نهج البلاغه، بی جا، ۱۳۷۶.

- ۱- آذرنوش، آذرتاش: فرهنگ معاصر عربی به فارسی، نشر نی، چاپ اول، ۱۳۷۹.
- ۲- آراسته‌خو، محمد: نقد و نگرش فرهنگ اصطلاحات علمی، اجتماعی، تهران، چاپ پخش، چاپ اول، ۱۳۸۱.
- ۳- آریان‌پور، عباس: فرهنگ دوجلدی دانشگاهی انگلیسی به فارسی، ج ۲، تهران، امیرکبیر، چاپ هشتم، بی تا.
- ۴- آقاجانی قناد، علی: بنیادها و آسیب‌های عزاداری امام حسین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۲.
- ۵- ابراهیمی، ابراهیم: آیین عزاداری، بایسته‌ها و نبایسته‌های عزاداری در کلام بزرگان دین، بی جا، نمایندگی ولی فقیه در نیروی مقاومت بسیج- روابط عمومی و انتشارات، چاپ اول، ۱۳۸۴.
- ۶- ابن اثیر: الکامل فی التاریخ، لبنان- بیروت، مؤسسه دار الصادر، ۱۴۰۲ هـ.ق.
- ۷- امین، احمد: راه تکامل، ج ۶، ترجمه ادیب لاری - احمد بهشتی، دارالکتب الاسلامی.
- ۸- امین، سید محسن: اعیان الشیعه، بیروت، دارالتعارف المطبوعات، بی تا.
- ۹- امین، سید محسن: عزاداری‌های نامشروع، ترجمه جلال آل احمد، بوشهر، دریا، ۱۳۷۱.
- ۱۰- باقری بیدهندی، ناصر: عزاداری بایدها و نبایدها، قم، نور السجاد، ۱۳۸۴.
- ۱۱- برگر، تینرل و لوکمان، توماس: ساخت اجتماعی واقعیت، برگردان مجیدی، تهران، انتشارات علمی- فرهنگی، ۱۳۷۵.
- ۱۲- جمعی از پژوهشگران حوزه علمیه: گلشن ابرار (خلاصه‌ای از زندگی اسوه‌های علم و عمل)، قم، ۱۳۸۲.

- ۱۳- جوادی آملی، عبدالله: شکوفایی عقل در پرتو نهضت حسینی، قم، نشر اسراء، چاپ اول، ۱۳۸۱.
- ۱۴- حرّ عاملی، شیخ محمد بن حسن: وسایل الشیعه، تهران، مکتب الاسلامیه، چاپ دوم، ۱۳۹۳ هـ.ق.
- ۱۵- حیدری، ابراهیم: تراژدی کربلا، ترجمه علی معموری، مؤسسه دارالکتاب الاسلامی.
- ۱۶- خمینی، روح‌الله: صحیفه نور، ج ۱۹، تدوین سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، بی‌جا، ۱۳۷۰.
- ۱۷- خوارزمی: مقتل الحسین، تحقیق شیخ محمد السماوی، قم، انوار الهدی، چاپ اول، ۱۴۱۸ هـ.ق.
- ۱۸- دژاکام، علی: تفکر فلسفی غرب از دیدگاه استاد مطهری، ج ۱، تهران، اندیشه، ۱۳۷۵.
- ۱۹- دهخدا، علی‌اکبر: لغت‌نامه دهخدا، زیرنظر محمد معین، تهران، چاپ سیروس، ۱۳۳۸.
- ۲۰- سبحانی، جعفر: فروغ ابدیت، ج ۲، قم، دارالتبیع اسلامی، چاپ اول، بی‌تا.
- ۲۱- سید بن طاووس: لهوف، ترجمه سید محمد صفی، قم، چاپ اول، بی‌تا.
- ۲۲- سیوطی، جلال‌الدین: جامع الصغیر، ج ۱، بیروت، دار الفکر، ۱۴۰۱ هـ.ق.
- ۲۳- شهابی، محمد: ادوار فقه، نماینده ولی فقیه در سپاه، راهنمای تبلیغ در دهه عاشورا.
- ۲۴- شهریوی، داوود: حوزة و روحانیت از دیدگاه شهید مطهری، قم، پارسایان، ۱۳۷۹.
- ۲۵- شیخ صدوق: الامالی، بیروت- لبنان، اعلمی، بی‌تا.
- ۲۶- شیخ صدوق: ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، قم، شریف رضی، چاپ دوم، ۱۳۶۴.
- ۲۷- طباطبایی، محمدحسین: المیزان، ترجمه مکارم شیرازی، قم، ناصر، چاپ دوم، بی‌تا.
- ۲۸- طباطبایی، محمد: معنویت تشیع، قم، نشر تشیع.
- ۲۹- قمی، شیخ عباس: بیت الاحزان، رنج‌ها و فریادهای فاطمه (س)، ترجمه محمد محمدی اشتهاردی، بی‌جا، بی‌تا.
- ۳۰- قمی، شیخ عباس: منتهی الامال، تصحیح و تعلیق ناصر باقری بیدهندی، بی‌جا، ۱۳۵۹.

- ۳۱- مجلسی، محمدباقر: بحارالانوار، لبنان- بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ هـ.ق.
- ۳۲- محمدی ری‌شهری، محمد: دانش‌نامه امام حسین (ع) بر پایه قرآن، حدیث و تاریخ، ج ۱۰، ترجمه عبدالهادی مسعودی، قم، دارالحدیث، ۱۴۳۰ هـ.ق.
- ۳۳- مسائلی، مهدی: قمه‌زنی، سنت یا بدعت؟، اصفهان، گلبن، ۱۳۶۸.
- ۳۴- مستوفی، عبدالله: شرح زندگانی من یا تاریخ اجتماعی و اداری دوره قاجاریه، تهران، زوار، ۱۳۷۷.
- ۳۵- مطهری، مرتضی: حماسه حسینی، ج ۱ و ۲ و ۳، قم، صدرا، چاپ چهارم، ۱۳۶۴.
- ۳۶- مطهری، مرتضی: جاذبه و دافعه علی، تهران، صدرا، بی‌تا.
- ۳۷- مطهری، مرتضی: ده گفتار، قم، انتشارات صدرا، چاپ ۱۸، ۱۳۸۱.
- ۳۸- مظاهری، محسن: مقاله رساله شیعه، مروری بر تاریخ تکوین مجالس و آیین‌های عزاداری در ایران، مجله اخبار ادیان، شماره ۱۸، اردیبهشت ۱۳۸۵.
- ۳۹- معین، محمد: فرهنگ فارسی معین، انتشارات امیرکبیر، چاپ نهم، ۱۳۷۵.
- ۴۰- مؤسسه نشر و تنظیم آثار امام خمینی (ره): چشمه خورشید، مجموعه مقالات کنگره بین‌المللی امام خمینی و فرهنگ عاشورا، دفتر اول و دوم، تهران، مؤسسه نشر و تنظیم آثار امام، چاپ اول، ۱۳۷۴.
- ۴۱- نوری، میرزا حسن: مستدرک الوسائل، قم، چاپ آل‌البیت، ۱۴۰۷ هـ.ق.
- ۴۲- نوری، یحیی: اسلام و عقاید و آرای بشری یا جاهلیت و اسلام، چاپ ششم، بی‌جا.